

Giya sa Pagpananum ug Saging

3. Ang Packaging

(Mga materyales nga angayan gamiton sa packaging)

- Rattan baskets ug baskets nga gikan sa kawayan nga hinanigan ug dahon sa saging, o papel;
- Mga kahon o wooden crates nga 12-15 kg. ang kapasidad.
- Mga karton nga adunay 12 kgs. ang kapasidad.

ANG PAGTIPIG (STORAGE)

Kasagaran ang sipi gitapig sa mga bugnaw nga tipiganan o cold storage ug mga lugar usab sa pagpahinog o ripening rooms:

Klase sa Saging	Pinakataas nga Temperatura sa Pagtipic (oC)	Mga Kasagarang Adlaw sa Pagtipic (Storage Period)
Saba/Cardaba	10	35
Latundan	14	21-28
Lakatan	13	28

Tinubdan sa Impormasyon:

High Value Crops Development Program (HVCDP)
DA-Caraga

Gihimo ug Giapud-apud sa:

Department of Agriculture - Caraga Region
Information and Public Relations Section
Capitol Site, Butuan City
Tel. No. (082) 342-4092 (117)
Fax No. (085) 541-2114

www.facebook.com/darfo13

da13caragainfo@gmail.com

ANG PAGPREPARAR SA MGA SAHA O PLANTING MATERIALS

(Sword or Maiden Leaf)

- 1.) Ang mga saha o suckers kinahanglan adunay gibug-aton nga 2.3 hangtud 2.7 kgs. Tangtangan ang mga dahon ug ibilin lang ang duha ka pinakalinghod nga mga dahon.
- 2.) Alang sa mga dumalagahay nga mga saha o maiden leaf suckers, putlon kini mga 10 cm. gikan sa punoan.

ANG AMPUNGOL (CORM)

- 1.) Mokuha kita ug mga ampungol (corms) gikan sa mga himsog ug walay sakit nga mga saha ug kadtong wala pa maka-agi ug pamunga.
- 2.) Mogamit lang ug ampungol nga adunay 10-15 cm. ang diametro (dm) gikan sa pinutlan ug nagabaton ug dili mokubos usa (1) ka maayong pyu-os.

PAGPREPARAR SA YUTANG PAGATAMNAN

- 1.) Hawanan o limpyohan pag-ayo ang lunang pagatamnan.
- 2.) Daruhon pag-ayo ug karason ang luna sa 2-3 ka beses.
- 3.) Mag-kabot ug mga 50 cm. diameter. ug 30 cm. ang kaladmon ug magbaton sa insaktong distansya matag tudling. Alang sa saging sab-a, kinahanglan adunay 5 ka metros ang distansya matag tudling ug alang sa latundan ug lakatan, 3 ka metros ang distansya matag tudling.

ANG PAGTANUM:

- 1.) Itanum ang tibuok ampungol o pwedeng itanum usab ang mga pinutlan niini nga adunay buhing pyu-os.
- 2.) Itanum ang saha o ampungol diha sa bangag nga adunay 30 cm. ang giladmon. Hinayon pagtabon sa yuta ang punuan.
- 3.) Distansya sa pagtanum:
  - a.) Saba/Cardava (5m x 5m)
  - b.) Latundan Lakatan (3m x 3m)

ANG PAG-ATIMAN:

- 1.) Pag-abono
  - a.) Mas maayo nga magpahigayon kita ug pag-analisar sa yuta kon soil analysis. Pwede usab kita mogamit ug organikong abono sama sa bio compost ug uban pa.
  - b.) Ibutang ang abono 30-60 cm. palibot gikan sa punuan sa tanum.
  - c.) Sa mga bakilid nga lugar, ang abono kinahanglan i-plastar pag-ayo aron dili kini mabanlas.
- 2.) Manghingunas kausa sa matag tulo ka bulan ginamit ang sanggot o sundang-hait.
- 3.) Kuhaon ang mga saha nga wala na kinahanglana pinaagi sa paglukat niini o pagputol gamit ang hait nga sundang.
- 4.) Aron mapanalipdan batok sa bugtok, sundon ang mga pamaagi nga girekomenda alang sa pagsumpo niini, sama sa mosunod:
  - Pagputos sa bunga ginamit ang sako o plastic bag.
  - Manghimuso dayon human mopatin-aw ang katapusang sipi.

ANG PAGTUBA:

Mga ilhanan nga angayan nang tubaon ang saging:

1. Dalag o yellow na ang kolor sa mga dahon niini.
2. Himsog, lunhaw ug gulang na ang mga dawin/ bunga.

PANAHOON SA PAGTUBA:

Klase sa Saging	Petsa sa Pagtuba (Semana gikan sa pagpamuso)	Mga adlaw Gikan Mitunaw ang Katapusang Sipi
1. Latundan	9-11	Tubaon dili momenus 80 ka adlaw
2. Lakatan	12-14	Tubaon dili momenus 80 ka adlaw
3. Saba/ Cardava	20-24	Tubaon dili momenus 118 ka adlaw

ALANG SA MGA GAGMAY NGA SIPI:

- 1.) Putlon paghinay ang punuan mga 1/3 gikan sa ibabaw nga parte sa saging;
- 2.) Mogamit ug kutsilyo, sundang o hatsa ba hinoon alang sa pagtuba;
- 3.) Hawiran ang pungango sa saging ug magbilin ug mga 30 cm. aron himoong hawiranan.

ALANG SA MGA DAGKONG BULIG:

- 1.) Mogamit ug kawayan isip tukod aron mo-suporta sa dagkong bulig;
- 2.) Hinayon sa pagtuba ang saging pinaagi sa pagtulod sa tukod sa kawayan hangtud nga ang saging maabot na sa pagputol;
- 3.) Putlon ang bulig 46 cm. ibabaw sa iyang pungango aron adunay hawiranan;
- 4.) Putlon dayon ang lawas sa saging apan dili lamang kini mob-on sa pagputol. Magbilin ug 1-1.5 metros nga katas-on.

MGA BULUHATON HUMAN SA PAGTUBA:

- 1.) Gamiton ang limpiyong sundang o kutsilyo o special dehanding knife;
- 2.) Lainon ang mga dawin pinaagi sa kadagko niini. (Sorting/Grading)

Klase sa Saging	Dagko (cm)	Average (cm)	Gagmay (cm)
Latundan	13	8-13	6-8
Saba/Cardava	12	10-12	8-10
Lakatan	15	10-15	10